

Onderwerp Consequenties aanscherping WHO advieswaarden voor luchtkwaliteit Schoudermantel 6 Bunnik

Datum 11 november 2021
Kenmerk Z/19/156096 / D - 547108

Om de effect van luchtkwaliteit op de gezondheid te beperken heeft de Europese Unie grenswaarden opgesteld waar alle Europese landen aan moeten voldoen. Deze grenswaarden zijn opgenomen in onderstaande tabel:

Stof	Soort norm	Concentratie	Status
NO ₂	jaargemiddelde concentratie	40 µg/m ³ *	Grenswaarde
NO ₂	Uurgemiddelde (mag max. 18 keer per jaar worden overschreden)	200 µg/m ³ **	Grenswaarde
PM10	Jaargemiddelde	40 µg/m ³	Grenswaarde
PM10	Daggemiddelde (mag max. 35 keer per jaar worden overschreden)	50 µg/m ³ 31,3 µg/m ³ (jaargemiddeld)***	Grenswaarde
PM2,5	Jaargemiddelde	25 µg/m ³	Grenswaarde
PM2,5	Jaargemiddelde	20 µg/m ³ (vanaf 2020)	Indicatieve grenswaarde (EU)

* microgram (10⁻⁶ g) per kubieke meter.

** Van toepassing voor wegen waarvan ten minste 40.000 motorvoertuigen per etmaal gebruik maken.

*** De daggemiddelde grenswaarde is voor PM10 belangrijker dan de jaargemiddelde norm van 40 µg/m³. De daggemiddelde norm komt ongeveer overeen met 31,3 µg/m³ jaargemiddeld.

In bijna heel Nederland (en heel de gemeente Bunnik) wordt voldaan aan deze grenswaarden. Echter, wanneer wordt voldaan aan de wettelijke grenswaarden kunnen nog steeds negatieve gezondheidseffecten optreden. Daarom wordt de luchtkwaliteit ook vaak getoetst aan de advieswaarden die zijn opgesteld door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). In het adviesrapport dat de WHO in 2005 heeft opgesteld zijn de volgende advieswaarden vastgesteld: voor PM10 een waarde van 20 µg/m³ en voor PM2,5 een waarde van 10 µg/m³. Dit zijn jaargemiddelde advieswaarden. De WHO heeft ook daggemiddelde advieswaarden opgesteld. Alle advieswaarden zijn hieronder weergegeven.

Stof	Soort norm	Concentratie
NO ₂	Jaargemiddelde	40 µg/m ³
PM10	Jaargemiddelde	20 µg/m ³
PM10	Daggemiddelde	50 µg/m ³
PM2,5	Jaargemiddelde	10 µg/m ³
PM2,5	Daggemiddelde	25 µg/m ³

De advieswaarden voor PM10 en PM2,5 zijn lager dan de wettelijke grenswaarden van respectievelijk 40 µg/m³ en 25 µg/m³. Voor NO₂ was de WHO advieswaarde gelijk aan de Europese norm. De WHO-advieswaarden hebben tot doel de volksgezondheid te beschermen. Ze zijn afgeleid van

wetenschappelijk onderzoek naar de gezondheidseffecten van blootstelling aan belangrijke componenten van luchtverontreiniging. Hierbij zijn ook economische belangen meegenomen. Echter, ook van deze advieswaarden kan volgens de WHO niet worden aangenomen dat ze een afdoende bescherming bieden. Ook bij lagere niveaus van luchtverontreiniging zijn namelijk nadelige effecten op de gezondheid waargenomen. De WHO heeft daarom in september 2021 de advieswaarden geüpdatet. Hieronder zijn de nieuwe WHO advieswaarden opgenomen.

Stof	Soort norm	Concentratie
NO ₂	Jaargemiddelde	10 µg/m ³
NO ₂	Daggemiddelde	25 µg/m ³
PM10	Jaargemiddelde	15 µg/m ³
PM10	Daggemiddelde	45 µg/m ³
PM2,5	Jaargemiddelde	5 µg/m ³
PM2,5	Daggemiddelde	15 µg/m ³

Bij deze nieuwe WHO advieswaarden is puur gekeken naar het effect op gezondheid en zijn alle andere belangen achterwege gelaten. Het is belangrijk om te realiseren dat elke concentratie luchtverontreinigende stof tot negatieve gezondheidseffecten kan leiden. Er is geen ondergrens waarbij er geen gezondheidseffecten meer zijn. Voor luchtkwaliteit geldt dus: hoe lager de concentratie, hoe beter voor de gezondheid. Zelfs onder de nieuwe WHO advieswaarden kunnen dus nog gezondheidseffecten optreden. Het is echter onrealistisch om naar géén concentratie luchtverontreinigende stoffen toe te werken. Luchtverontreinigende stoffen komen namelijk ook van nature voor in de lucht (bijvoorbeeld Sahara stof, zeezout, bosbranden, vulkaanuitbarstingen...). Bij het opstellen van de nieuwe WHO advieswaarden heeft de WHO daarom een afweging gemaakt tussen wat (op termijn) haalbaar is en welke effecten dat nog heeft op de gezondheid. Als aan de nieuwe WHO advieswaarden wordt voldaan is het effect op de gezondheid van mensen klein (en dus acceptabel).

Op dit moment wordt nog nergens in Nederland (en op weinig plekken in Europa) voldaan aan de nieuwe WHO advieswaarden. Ook niet in de nabije toekomst. Naar verwachting zullen de concentraties PM10 en NO2 rond 2030-2031 in de gemeente Bunnik wel of bijna voldoen aan de nieuwe WHO advieswaarden. De concentratie PM2,5 echter nog niet. Dit geldt overigens voor heel Nederland.

Luchtkwaliteit en een goede ruimtelijke ordening

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet, naast de toetsing aan de wettelijke kaders, ook getoetst worden aan een goede ruimtelijke ordening (oftewel een goed woon- en leefklimaat).

Voor het project Schoudermantel wordt voldaan aan de EU-grenswaarden en daarmee aan het wettelijk kader. Verder moet dan aangetoond worden dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Vóór de aanscherping van de WHO advieswaarden had de ODRU het standpunt dat als aan de (oude) WHO advieswaarden nu of in de nabije toekomst werd voldaan, er sprake was van een goede ruimtelijke ordening. Dit was ook het uitgangspunt van de eerdere rapportages die aangeleverd zijn.

Op dit moment zijn er nieuwe WHO advieswaarden die een stuk strenger zijn dan de oudere. Het is niet realistisch om als uitgangspunt te nemen dat alleen als aan deze nieuwe advieswaarden wordt voldaan

er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dat zou namelijk betekenen dat nergens in Nederland (en bijna nergens in Europa) er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Als deze gedachtegang wordt doorgezet zou dus nergens in Nederland meer gebouwd (en eigenlijk ook niet gewoond) kunnen worden. Dit is niet realistisch.

De beoordeling van de ODRU over of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening aan de Schoudermantel verandert daarom niet. Wanneer in 2024 aan alle oude WHO advieswaarden wordt voldaan is er wat ons betreft sprake van een goede ruimtelijke ordening.

Overigens zijn de WHO advieswaarden niet per se bedoeld als een toetsingskader die gehanteerd moet worden bij het toestaan van bijvoorbeeld woningen. Er zijn maar weinig gemeenten die daadwerkelijk ruimtelijke plannen toetsen aan de WHO advieswaarden. De voornaamste reden hiervoor is dat de concentratie binnen gemeenten vaak redelijk egaal is. Als er op één plek niet wordt voldaan aan de WHO advieswaarde voor, bijvoorbeeld, fijn stof, dan is de kans groot dat nergens in de gemeente wordt voldaan. Door te toetsen aan de WHO advieswaarde is de kans dus groot dat nergens meer gebouwd kan worden. Dit is uiteraard niet het doel van de WHO. Wat de WHO beoogt met het publiceren van advieswaarden is overheden te informeren en alert te maken op de luchtkwaliteitsproblematiek. De hoop is dat er op lokaal, nationaal en internationaal niveau beleid wordt opgesteld om de luchtkwaliteit te verbeteren tot, het liefst, de WHO advieswaarden.